

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIV TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH
VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT TIBBIYOT UNIVERSITETI
FARMATSEVTIKA ISHINI TASHKIL QILISH KAFEDRASI**

FARMATSEVTIK BOSHQARUV FANIDAN

DORIXONA MUASSASALARINI BOSHQARISH.

o`quv - uslubiy tavsiyanoma

Samarqand 2026

Farmatsevtik boshqaruv fanidan amaliy mashg`ulotlarini o`tkazish uchun o`quv-uslubiy tavsiyanoma tibbiyot universitetlarining farmatsiya yo`nalishlari talabalari uchun tavsiya qilingan.

Tuzuvchilar:

N.S.Bozorova Sam DTU farmatsevtika ishini tashkil qilish kafedrası mudiri, PhD

Taqrizchilar:

O.A.Siddikov – Sam DTU Klinik farmakologiya kafedrası mudiri. PhD

K.Dj.Sherayeva – Janubiy qozog`iston tibbiyot universiteti, farmatsevtika ishini tashkil qilish va boshqarish kafedrası mudiri, farmatsevtika fanlari doktori

Annotatsiya: Ushbu o`quv - uslubiy tavsiyanoma Farmatsevtik boshqaruv fanidan “Dorixona muassasalarini boshqarish” mavzusida tayyorlangan va farmatsiya yo`nalishida taxsil olayotgan talabalar uchun mo`ljallangan bo`lib, bu o`quv-uslubiy qo`llanma Farmatsevtik boshqaruv fani bo`yicha o`quv-uslubiy to`planning bir qismi hisoblanib, Farmatsevtik boshqaruv fani dasturi asosida tuzildi. Qo`llanmada mavzu bo`yicha laboratoriya mashg`ulotlarini bajarish tartibi keltirilgan va jadvallar keltirilgan.

O`quv - uslubiy qo`llanma SamDTU ilmiy Kengashida ko`rib chiqildi va tasdiqlandi _____ 2026 yil

Ilmiy kotib, t. f. n., dotsent Ochilov U.U

KIRISH

Dori-darmonlar inson salomatligini saqlash va kasalliklarni davolashda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Dorixona muassasalari esa farmatsevtika mahsulotlarini ishlab chiqaruvchidan iste'molchigacha yetkazib berish zanjirining muhim halqasi hisoblanadi. Zamonaviy sharoitda dorixona boshqaruvi nafaqat farmakologiya, balki iqtisod, menejment, marketing, huquq va axborot texnologiyalari bilimlarini integratsiya qilishni talab qiladigan kompleks sohaga aylangan.

Dorixona muassasalarini boshqarish – bu farmatsevtika mahsulotlarini sotish, saqlash va tarqatish jarayonlarini tashkil etish, shuningdek, xodimlar, moliya, mijozlarga xizmat ko‘rsatish va farmatsevtika xavfsizligini ta'minlashni o‘z ichiga olgan ko‘p qirrali faoliyatdir. Bugungi kunda ushbu soha tobora murakkablashib borayotgan qonunchilik talablari, raqobatning kuchayishi, iste'molchilar ehtiyojlarining o‘zgarishi va texnologik innovatsiyalar ta'siri ostida rivojlanmoqda.

Mazkur sohaning ahamiyati ayniqsa pandemiya davrida yanada oshdi, choki dorixonalar jamiyatning sog'liqni saqlash tizimidagi kritik infratuzilma sifatida o‘z vazifasini isbotladi. Shu bilan birga, dorixona boshqaruvchilari farmatsevtika ta'minotining uzluksizligini ta'minlash, kasbiy mas'uliyatni oshirish, raqobatbardosh ustunlikni saqlash va daromadlilikni oshirish kabi murakkab vazifalarni bir vaqtning o‘zida hal qilishga majbur.

Ushbu kirish qismida dorixona muassasalarini boshqarishning asosiy tamoyillari, dolzarb muammolari va istiqbolli yo‘nalishlari ko‘rib chiqiladi. So‘nggi yillarda farmatsevtika sohasidagi texnologik yangiliklar, masalan, raqamli retseptlar, sun'iy intellekt asosida dori tavsiya qilish tizimlari va zaxira boshqaruvining avtomatlashtirilish, dorixona boshqaruviga yangicha yondashuvlarni talab qilmoqda.

Dorixona muassasalarini samarali boshqarish nafaqat iqtisodiy ko‘rsatkichlarni yaxshilash, balki jamiyatning sog‘lig‘i va farovonligiga qo‘shadigan hissasini oshirish imkonini beradi.

Farmatsevtika boshqaruvi - jamiyatning taraqqiyot yo'lidagi harakati bu yo`nalishning yangi sohalarini keltirib chiqaradi, ular

bugungi kunda to'rtinchi avlod tarmoqlari sifatida tasniflanadi. Farmatsevtik boshqaruv boshqaruvdagi yangi yo'nalishning yorqin namunasidir. Sog'liqni saqlash sohasida fan va texnikaning rivojlanishi farmatsevtika boshqaruvining jadal shakllanishiga va uning o'z predmeti, uslubi, tizimi, eng muhimi, vositalar majmuasiga ega bo'lgan mustaqil boshqaruv tarmog'iga bo'linishiga xizmat qilmoqda. Ko'pgina zamonaviy olimlarning fikriga ko'ra, farmatsevtikani boshqarish muammolari juda keng.

Farmatsevtika boshqaruvi va sog'liqni saqlash tibbiy etika va deontologiyaga asoslanadi - tibbiyot xodimlarining o'z kasbiy vazifalarini bajarishda axloqiy me'yorlar va xatti-harakatlar tamoyillari to'plami. Tibbiy faoliyatni va tegishli tuzilmalarni (farmatsevtika boshqaruvini) axloqiy-axloqiy me'yorlar va deontologiya qoidalari yordamida tartibga solish huquqiy tartibga solish bilan to'ldirilishi kerak.

Farmatsevtika boshqaruvi deb insonlarni, moliyani, ishlab chiqarishni boshqarishning asosiy maqsadi-aholini samarali dorilar, tibbiy buyumlar, parafarmatsevtika mahsulotlari bilan ta'minlash. Yangi ijtimoiy va iqtisodiy munosabatlar mustahkamlanib borar ekan, uning roli o'sib bormoqda, chunki menejment ijtimoiy rivojlanishning kuchli dvigateli va tezlatgichidir. Fuqarolarning salomatligini ta'minlash va ularga tibbiy yordam ko'rsatishning maqbul shakl va usullarini izlashni davom ettirish zarur. Farmatsevtika boshqaruvini mustaqil sanoatga ajratishning muhim sabablaridan biri jamiyatning muhtojlarga oddiy va imtiyozli dori vositalarini yetkazib berish va tarqatishda jinoiy ehtiyotsizlikning ko'plab holatlariga munosabati bo'lib, buning natijasida aholining sog'lom bo'lishiga olib keladi.

Kelajakka qarab shuni aytishimiz mumkinki, farmatsevtika boshqaruvi bugungi kunda mamlakatimizda erishilgan darajaga mos keladi.

DORIXONA OCHISH TARTIBI

O'qitish maqsadi: Dorixona ishi dorixona amaliyoti uchun xos bo'lgan standarti bo'lmish GPP haqida ma'lumotlar berish, hamda dorixonalarga dori vositalarni sotishda tegishli tartib qoidalarga amal qilish, ular bilan savdo qilish qoidalari va mas'uliyati haqida tushunchalar berish.

Mavzuni ahamiyati: Dorixona muassasalarini boshqarishning ahamiyatini chuqur anglash uchun bu faoliyatni nafaqat farmatsevtika sohasining ichki jarayoni, balki uning butun sog'liqni saqlash tizimi, iqtisodiyot va jamiyat farovonligi bilan o'zaro bog'liqligi nuqtai nazaridan tahlil qilish zarur. Bu soha o'zida texnik, tibbiy, iqtisodiy va ijtimoiy jihatlarni uyg'unlashtiradigan murakkab tizimdir.

1. Sog'liqni saqlash tizimining ajralmas bo'g'ini sifatida

Dorixona muassasalari sog'liqni saqlash tizimida "oxirgi bo'g'in" vazifasini bajaradi. Shifokor qarorining amaliy natijasini ta'minlovchi bu tarmoq, klinik davolash jarayonining muvaffaqiyatli yakunlanishini kafolatlaydi. Samarali boshqaruv quyidagi jihatlarni ta'minlaydi:

Davolanishning uzluksizligi: Bemor retsept bo'yicha dorigacha bo'lgan yo'lda uzilishlar bo'lmasligi, dorining doimiy mavjudligi

Farmatsevtika xavfsizligi: Har bir dori preparatining sifat, saqlash sharoiti va muddatini nazorat qilish

Konsultatsiya xizmati: Malakali farmatsevtlarning bemorlarga dori to'g'risida ma'lumot berishi, noto'g'ri qo'llash xavfini kamaytirishi

2. Ijtimoiy mas'uliyat va ishonch markazi

Aholi aholi punktlarida joylashgan dorixonalar ko'pincha birinchi darajali sog'liqni saqlash markazlariga aylanadi. Bu muassasalarning boshqaruvi quyidagi ijtimoiy vazifalarni o'z ichiga oladi:

Imkoniyati cheklangan aholi qatlamlariga xizmat ko'rsatish: Pensiyachilar, nogironlar, kam ta'minlangan oilalar uchun dorigacha bo'lgan kirish imkoniyatini ta'minlash

Preventiv tibbiyotni qo'llab-quvvatlash: Profilaktika vositalarini (vitaminlar, dezinfeksion materiallar) keng assortimentda taqdim etish

Sogʻliqni saqlash savodxonligini oshirish: Aholini oʻz-oʻzini davolash xavfi haqida ogohlantirish, kasbiy maslahatlar berish

3. Iqtisodiy rivojlanishning faol omili

Dorixonalar tarmoqlari mamlakat iqtisodiyotidagi sezilarli iqtisodiy agent hisoblanadi:

Ish oʻrinlari yaratish: Farmatsevt, farmatsevt texniklari, logistika mutaxassislari, menejerlar uchun keng bandlik imkoniyatlari

Kichik va oʻrta biznesni rivojlantirish: Franchayzing modeli orqali tadbirkorlikni qoʻllab-quvvatlash

Davlat byudjetiga soliq toʻlovlari: Daromad soligʻi, qoʻshilgan qiymat soligʻi va boshqa majburiy toʻlovlar orqali byudjet tushumlarini oshirish

Importni oʻrnini bosuvchi mahsulotlarni qoʻllab-quvvatlash: Mahalliy farmatsevtika ishlab chiqaruvchilarining mahsulotlarini sotish orqali milliy darmon sanoatni rivojlantirish

4. Innovatsion texnologiyalarni qoʻllash platformasi

Zamonaviy dorixona boshqaruvi raqamli transformatsiyaning faol maydoniga aylangan:

Elektron retsept tizimlari: Bemor ma'lumotlarining maxfiylikni saqlab, dori xatlash xatolarini kamaytirish

Sun'iy intellekt asosida zaxira boshqaruv tizimlari: Talabni bashorat qilish, ortiqcha zaxira quyilishini oldini olish

Mobil ilovalar orqali masofaviy maslahat: Ayniqsa qishloq hududlarida bemorlarga farmatsevtik yordam koʻrsatish imkoniyatini kengaytirish

Blokcheyn texnologiyalari: Dorilarning asl kelib chiqishi va butun yetkazib berish zanjirini kuzatish

5. Tibbiyot va jamiyat oʻrtasidagi havola

Dorixonalar shifokor buyurmasidan bemor qoʻllashigacha boʻlgan jarayonda muhim vositachi vazifasini bajaradi:

Bemorlarning sogʻliq holati monitoringi: Dori qabul qilish rejimiga rioya qilishni nazorat qilish, nojoʻya ta'sir holatlarini qayd etish

Dori-oʻzaro ta'siri haqida ma'lumot berish: Turli dorilarni bir vaqtda qoʻllashda ogohlantirishlar berish

Psixologik yordam ko'rsatish: Uzoq muddatli davolanish jarayonidagi bemorlarga ruhiy qo'llab-quvvatlash

6. Qonunchilik va normativ talablarni amalga oshirish

Dorixona boshqaruvi mamlakat farmatsevtika qonunchiligi va xalqaro standartlarni amalga oshirish mexanizmidir:

G'MP (Yaxshi ishlab chiqarish amaliyoti) standartlarini qo'llash

Litsenziyaviy talablarga rioya qilish: Xodimlarning malakasi, binoning texnik shartlari, saqlash sharoitlari

Narkotik va psixotrop moddalarni qat'iy hisobga olish va nazorat qilish

7. Tashqi iqtisodiy omillarga moslashish mexanizmi

Global iqtisodiy o'zgarishlar dorixona boshqaruviga ta'sir ko'rsatadi:

Valyuta kursi o'zgarishlariga moslashish: Import qilinadigan doridarmonlar narxlarini optimallashtirish

Xalqaro farmatsevtika kompaniyalari bilan hamkorlik: Yangi dorilarni joriy qilish, ilmiy yangiliklar bilan tanishish

Pandemiya va global ofatlardan saboq olish: Favqulodda vaziyatlarda dori ta'minotining barqarorligini ta'minlash strategiyalarini ishlab chiqish

Dorixona muassasalarini boshqarishning ahamiyati uning ko'p qatlamli tabiatida ifodalanadi. Bu nafaqat tijorat faoliyati, balki jamiyatning sog'lig'i, xavfsizligi va farovonligiga bevosita ta'sir ko'rsatadigan strategik ahamiyatga ega ijtimoiy-sog'liqni saqlash vazifasidir. Samarali boshqaruv nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki hayot sifatini yaxshilash, tibbiy xizmatlarning qulayligini oshirish va umumiy sog'liqni saqlash natijalarini yaxshilashga hissa qo'shadi.

Zamonaviy dorixona boshqaruvchisi farmatsevtika bilimlari, menejment ko'nikmalari, raqamli savodxonlik va kuchli axloqiy tamoyillarni uyg'unlashtirishi kerak bo'lgan ko'p qirrali mutaxassis sifatida faoliyat yuritadi. Bu sohaning rivojlanishi bevosita

mamlakatning umumiy sog‘liqni saqlash tizimining samaradorligi va aholi hayot sifatining o‘shishi bilan bog‘liqdir.

Dorixona va uning filiallari binolarining minimal zarur tarkibi va maydoni:

T/r	Binolar nomi	Dorixonalarning tayyor dorilar bilan savdo qiluvchi maydoni kamida (kv. m)
1.	Tashrif buyuruvchilarga xizmat ko‘rsatish zali jumladan:	16
	xodimlar ish joyi uchun asbob-uskunalarni joylashtirish hududi	8
	Tashrif buyuruvchilarni xizmat ko‘rsatish hududi	8
	<i>Jami:</i>	16
2.	Komplektlovchi-ekspeditsiya xonasi*	10
3.	Tayyor dori vositalari va tibbiy buyumlarni saqlash xonasi (termolyabil vositalar uchun sovutgich bilan)	12
4.	Tibbiy buyumlarni saqlash xonasi*	4
	<i>Jami:</i>	26
5.	Mudir, buxgalteriya xonasi*	6
6.	Ovqatlanish, maxsus kiyim, shaxsiy buyumlarni saqlash uchun qo‘shimcha xona	4
7.	Hojatxona	2
	<i>Jami:</i>	12
	Hammasi	34/54

*- filialga ega bo‘lgan dorixonalar uchun.

Dorixona ochish tartibi murakkab va ko‘p bosqichli jarayon bo‘lib, u bir qator qonuniy, texnik, ma‘muriy va ixtisoslashtirilgan talablarni o‘z ichiga oladi. Ushbu jarayonni quyidagi asosiy bosqichlar orqali tushuntirish mumkin:

Dastlabki tayyorgarlik va tadqiqot bosqichi

Dorixona ochishdan oldin, potensial investor bozor tadqiqotini o‘tkazishi, joylashuvni aniqlashi va biznes-reja tuzishi kerak. Bu bosqichda aholi zichligi, raqobat muhiti, aholining demografik tarkibi, yaqin atrofdagilar tibbiy muassasalar va transport yo‘nalishlari tahlil

qilinadi. Biznes-rejada moliyaviy prognozlar, xarajatlar smetasi, daromad manbalari va rivojlanish strategiyalari aks ettirilishi lozim.

Huquqiy ro'yxatdan o'tish va litsenziyalash

Dorixona ochishning eng muhim bosqichi huquqiy rasmiylashtirishdir. Buning uchun tadbirkor yuridik shaxs (masalan, MChJ yoki YaTT) shaklida davlat ro'yxatidan o'tishi zarur. Ro'yxatdan o'tgandan so'ng, farmatsevtika faoliyati uchun maxsus ruxsatnoma (litsenziya) olish talab etiladi. Litsenziya berish O'zbekistonda Sog'liqni saqlash vazirligi farmatsevtika boshqarmasi tomonidan amalga oshiriladi. Arizachidan farmatsevtik ta'limga ega bo'lgan mas'ul shaxsni (farmatsevt) ko'rsatishi talab etiladi, u dorixona faoliyatining huquqiy va professional javobgaridir.

Binoning tanlash va sanitariya-texnik talablarga moslashtirish

Dorixona uchun binoning tanlashda bir qator me'yoriy talablarga rioya qilish muhimdir. Bino sog'lomlashtirish muassasalari, sanoat korxonalarini va chiqindilar yig'ish punktlaridan ma'lum masofada joylashgan bo'lishi kerak. Dorixona binosida quyidagilar ta'minlangan bo'lishi shart: ish xonalari, dori-darmonlarni saqlash uchun maxsus ombor, bemorlar uchun kutilish zali, sanitariya xonasi, ishlatilgan materiallar uchun joy. Harorat, namlik, yoritish va ventilyatsiya me'yorlarga mos kelishi lozim. Maxsus jihozlar (sovutgichlar, konditsionerlar, narkotik vositalar uchun maxsus shkaf) mavjud bo'lishi zarur.

Farmatsevtika mahsulotlari bilan ta'minlash va ro'yxatga olish

Dorixona faoliyatini boshlash uchun farmatsevtika mahsulotlarining doimiy ta'minoti yo'lga qo'yilishi kerak. Dori vositalari faqat litsenziyaga ega bo'lgan ishlab chiqaruvchilar yoki distribyutorlardan sotib olinishi mumkin. Har bir dori partiyasi bilan birga, uning sertifikatlari, sifat hujjatlari va veterinariya sertifikatlari (hayvonlar uchun dorilar uchun) taqdim etilishi shart. Dorixona maxsus dafturlarda dori vositalarining kirimi, sarfi va qoldiqlarini qat'iy hisobga olishi lozim.

Xodimlarni yollash va malaka talablari

Dorixona faoliyati uchun malakali xodimlar jamoasini yollash juda muhimdir. Mas'ul farmatsevtik farmatsevtik oliy yoki o'rta maxsus ta'limga

ega bo'lishi va tibbiyot sohasidagi malaka to'g'risidagi hujjatga ega bo'lishi kerak. Farmatsevt yordamchilari ham o'z sohasida maxsus ta'lim olgan bo'lishi lozim. Barcha xodimlar muntazam ravishda malaka oshirishi va tibbiy ko'rikdan o'tishi shart.

Sanitariya-epidemiologiya va yong'in xavfsizligi nazorati

Dorixona ochish uchun sanitariya-epidemiologiya xizmati va yong'indan himoya qilish organlaridan ruxsatnoma olish talab etiladi. Ushbu organlar binoning sanitariya holati, suv ta'minoti, kanalizatsiya, chiqindilarni olib tashlash tizimi, yong'indan himoya jihozlari va xodimlarning sanitariya-gigiyena qoidalarini bilish darajasini tekshiradi. Ijobiy natijalardan so'ng, tegishli ruxsatnomalar beriladi.

Narxlar va soliqlarni rasmiylashtirish

Dorixona ochishning moliyaviy tomoni alohida e'tibor talab etadi. Farmatsevtika mahsulotlarining narxlari qonunchilikda belgilangan tartibda shakllantirilishi kerak. Dorixona turli soliqlar (daromad solig'i, QQS, ijtimoiy to'lovlar) bo'yicha hisob-kitoblarni o'z vaqtida amalga oshirishi lozim. Kassa apparati yoki onlayn hisob-kitob tizimlaridan foydalanish majburiydir.

Reklama va mijozlar bazasini shakllantirish

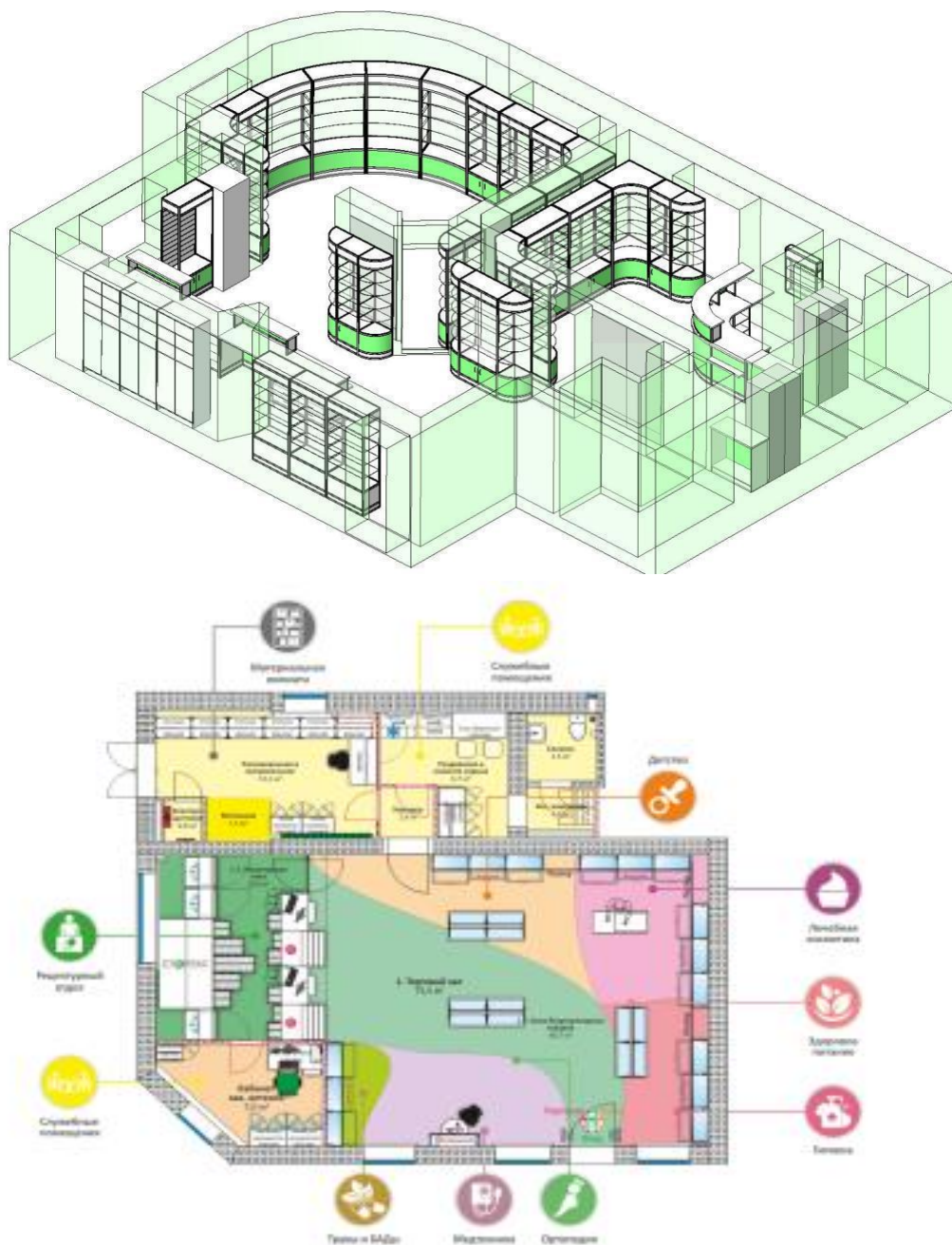
Rasmiy ruxsatnomalar olgandan so'ng, dorixonani ochish va uning faoliyatini boshlash mumkin. Ammo bu bosqichda ham reklama va marketing tadbirlari orqali mijozlar bazasini shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Shuni esda tutish kerakki, farmatsevtika mahsulotlarini reklama qilish qonun bilan cheklangan, shuning uchun faqat qonunchilikka muvofiq reklama usullaridan foydalanish mumkin.

Doimiy monitoring va hisobot berish

Dorixona ochilgandan keyin uning faoliyati muntazam ravishda nazorat qilinishi kerak. Dorixona ma'lum muddatlarda davlat organlariga hisobot taqdim etishi, litsenziya shartlariga qat'iy rioya qilishi, xodimlarning malakasini oshirishi va yangi qonunchilik o'zgarishlarini kuzatib borishi lozim. Maxsus qog'oz dafturlarda yoki elektron tizimlarda narkotik vositalar, psixotrop moddalar va boshqa nazorat qilinadigan dorilarning hisobi yuritilishi shart.

Dorixona ochish jarayoni davlatning farmatsevtika sohasidagi qat'iy

reglamentatsiyasi tufayli uzoq va murakkab bo'lishi mumkin. Har bir bosqichda professional yondashuv va qonuniy talablarga qat'iy rioya qilish muvaffaqiyatli natijaga olib keladi va kelajakda farmatsevtika muassasasining barqaror faoliyatini ta'minlaydi.

1.1-rasm

DORIXONA XODIMLARINING LAVOZIM NOMENKLATURASI

№	Oliy ma'lumotli farmatsevt	O'rta maxsus ma'lumotli farmatsevt assistenti
1	Dorixona mudiri — farmatsevt	
2	Mudir muovini — farmatsevt	
3	Bo'limi mudiri farmatsevt (oliy ma'lumot talab etiladigan bo'limlarda)	Bo'lim mudiri — farmatsevt assistenti (retseptsiz savdo bo'limi, dorivor o'simliklar, sanitariya va gigiyena buyumlari bo'limi)
4	Bo'lim mudiri muovini — farmatsevt	Bo'lim mudiri muovuni
5	Farmatsevt-texnolog	Farmatsevt assistenti
6	Farmatsevt-analitik	
7	Dorixona shahobchasi mudiri — farmatsevt	Filial mudiri — farmatsevt assistenti
DORIXONA OMBORI (ULGURJI SAVDO MUASSASALARI)		
1	Mudir — farmatsevt	
2	Mudir muovini — farmatsevt	
3	Bo'lim mudiri — farmatsevt (qabul bo'limi, zaharli va giyohvandlik vositalari bo'limi)	Bo'lim mudiri — farmatsevt assistenti (oliy ma'lumotli farmatsevt talab etilmaydigan bo'limlarda)
4		Bo'lim mudirining muovini — farmatsevt assistenti
5	Farmatsevt-texnolog	
6	Farmatsevt-analitik	
7		Farmatsevt assistenti

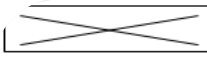

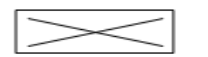

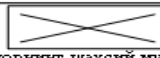
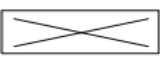

Dorixonalar iqtisodiy ko'rsatkichlari mulkchilik shakli, ishlab chiqarish va savdo faoliyatiga qarab yuqorida qayd etilganidek, aksionerlik, jamoa hamda yakka tartibda faoliyat ko'rsatuvchi xususiy dorixonalar va shifoxona dorixonalariga bo'linadi. Bu dorixonalarning faoliyat turlari esa dorixona ochish tartib qoidalari to'g'risidagi Sogliqni saqlash vazirligining buyrugi asosidagi litsenziya berish hay'ati tomonidan Respublika Vazirlar Mahkamasining tegishli qarorlari asosida muvofiqlashtirib turiladi.

Farmatsevt lavozimiga quyidagi vazifalar yuklatiladi:

— qabul qilingan retseptlar asosida individual usulda tayyorlangan dori vositalarining sifatini nazorat qilish, dorilarni sotish va dorixona ichida tayyorlov ishlari bilan shug'ullanish;

— retseptlarni qabul qilish va tayyor dori vositalarini sotish, ichki dorixona uchun tayyorlangan dori vositalari va dorixona uchun tayyorlangan dori vositalarining sifatini to'liq nazorat qilish;

— dorixona rahbariyati dorixonada tushuntirish ishlarini olib borish, farmatsevtlar ishini nazorat qilish, tungi paytlarda ishlash uchun farmatsevt lavozimini ajratishi mumkin.

 (Davolash-profilaktika muassasasining nomi va rekvizitlari kўrsatilgan shartli ўrni)		 (Hodavlat davolash-profilaktika muassasasi litsenziyasining tartib raqami, berilgan sanasi, amal qilish muddati)		 (davolash-profilaktika muassasasining nomi va rekvizitlari kўrsatilgan shartli ўrni)		 (Hodavlat davolash-profilaktika muassasasi litsenziyasining tartib raqami, berilgan sanasi, amal qilish muddati)	
РЕЦЕПТ				РЕЦЕПТНИНГ йиртма юрешлиги			
Катталарга		Боаларга		Катталарга		Боаларга	
(керакиси ўчирилсин)				(керакиси ўчирилсин)			
Рецепт ёзган сана				Рецепт ёзган сана			
кун _____	ой _____	йил _____		кун _____	ой _____	йил _____	
Беморнинг Ф.И.О.:		Беморнинг ёши:		Беморнинг Ф.И.О.:		Беморнинг ёши:	
Шифокорнинг Ф.И.О.:				Шифокорнинг Ф.И.О.:			
Касаллик тарихи №:				Касаллик тарихи №:			
Rp: _____		(савдо номи)		Rp: _____		(савдо номи)	
D.S. _____		(халқаро патентланмаган номи)		D.S. _____		(халқаро патентланмаган номи)	
Шифокорнинг кимиси _____		 (Шифокорнинг шахсий муҳри ўрни)		Берилаётган дори воситасининг номи ва серияси:			
Рецептнинг амал қилиш мuddati _____				Фармацевт кодидининг Ф.И.О.:			
				 (Дорихона шtamпи ўрни)		(имзоси)	
Ҳудудийлик ва тиббий кўрсаткиш _____ (Шифокорнинг тиббий кўрсаткиш ўрни)				Ҳудудийлик ва тиббий кўрсаткиш _____ (имзоси)			
Шифокорнинг кимиси _____ (Шифокорнинг шахсий муҳри ўрни)				Фармацевт кодидининг Ф.И.О. _____ (имзоси)		Фармацевт кодидининг номи ва серияси _____	

Izoh:

Retsept qog'ozining o'lchami-105x148mm

Retsept qog'ozining yirtma bo'lagi o'lchami-70x148mm.

Retsept qog'ozining yuqori qismida DPMning nomi, manzili va telefon raqami ko'rsatilgan bo'ladi. Undan keyin "Kattalarga",

“Bolalarga” yozuvi bo’lib, undan pastda retsept yozilgan sana ko’rsatiladi. So’ngra pastroqda bemorning FISHi hamda yoshi ko’rsatiladi. Shifokorning familiyasi, ismi, sharifi, keyin kasallik tarixi raqami ko’rsatiladi.

Retseptning tarkibiy qismlari, farmatsevt uchun ko’rsatmalar yozilib, retseptning quyi qismida esa, shifokorning imzosi, telefon raqami va shifokorning shaxsiy muhri o’rni bo’ladi. Retseptning eng quyi qismida esa retseptning amal qilish muddati yoziladi.

Dorixona xodimlarining lavozimlari

Dorixonada ishlaydigan xodimlarning lavozimlari quyidagilardan iborat:

Rahbarlar:

Dorixona mudiri (bosh farmatsevt) - barcha ishlarni boshqaradi

Mas'ul farmatsevt - dorilarning sifatiga javob beradi

Smena farmatsevt - kundalik ishlarni boshqaradi

Farmatsevtlar:

Farmatsevt - dorilarni beradi, retseptlarni tekshiradi, bemorlarga maslahat beradi

Farmatsevt yordamchisi (texnik) - farmatsevtga yordam beradi, dorilarni tartibga soladi

Analitik farmatsevt - dorilarning sifatini tekshiradi

Sotish xodimlari:

Farmatsevtik konsultant (sotuvchi) - bemorlarga maslahat beradi, dorilarni sotiradi

Logistika mutaxassisi - dorilarni yetkazib berish bilan shug'ullanadi

Ombor menegeri - dorilarni saqlash sharoitlarini nazorat qiladi

Yordamchi xodimlar:

Buxgalter - pul hisoblarini olib boradi

Sanitar (tozalovchi) - tozalikni saqlaydi

Xavfsizlik xodimi - xavfsizlikni ta'minlaydi

Mutaxassislar:

Fitoterapevt - o'simlik dorilari bo'yicha maslahat beradi

Kosmetik farmatsevt - kosmetika mahsulotlari bo'yicha yordam beradi

Bola farmatsevti - bolalar dorilari bo'yicha mutaxassis

Texnika xodimlari:

Dasturchi - kompyuter dasturlarini sozlaydi

IT-mutaxassis - texnik jihozlarni ta'minlaydi

Malaka talablari:

Farmatsevtlar maxsus ta'lim olishlari kerak

Barcha xodimlar tibbiy ko'rikdan o'tishlari kerak

Doimiy ravishda bilimlarini yangilab borishlari kerak

Kichik dorixonalarda bir kishi bir necha vazifani bajarishi mumkin.

Har bir xodimning vazifasi mehnat shartnomasida aniq ko'rsatilishi kerak.

Dorixona xodimlarining to'liq nomenklaturasi muassasaning profiliga, hajmiga va xizmat ko'rsatish doirasiga bog'liq holda shakllantiriladi. Har bir xodimning aniq vazifalari, huquqlari va javobgarligi mehnat shartnomasida va lavozim tavsifnomasida belgilanishi zarur.

Giyohvandlik vositalari — misol uchun etilmorfm gidroxlorid, kodein, kodeina fosfat, etaminal natriy, barbamil, fepranon va boshqalar toza holda va indifferent moddalar bilan aralashmasida maxsus retsept blankalarida yoziladi. Bunday retseptga muassasa boshlig`i (yoki uning yordamchisi) tomonidan qo`shimcha imzo qo`yiladi va muassasa muhri bilan tasdiqlanadi. Giyohvandlik vositalari va psixotrop moddalar toza holda yoki indifferent qo`shimchalar bilan biiga faqat davlat Sog`liqni saqlash muassasasida ishlaydigan shifokor tomonidan yozishga ruxsat etiladi. Agar dori vositasi tarkibiga boshqa dori vositalari bilan aralastirib zaharli m oddalar qo`shilsa, uyqu, neyroleptik, antidepressiv, anabolik vositalar, steroidli garmonlar, trankvilizatorlar bo`lsa, to`liq narxiga beriladigan formadagi retsept blankasida yoziladi va 63 qo`shimcha Sog`liqni saqlash muassasa muhri „Retseptlar uchun“ muhri bilan tasdiqlanadi.

(Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг амбулатор-поликлиника муассасасининг штампини)		(Беморнинг тоифаси)	
Рецептнинг тартиб рақами			
ИМТИЁЗЛИ БЕРИШ РЕЦЕПТИ			
Гувоҳнома рақами	кун ой йил	Беморнинг Ф.И.О.	
Манзил	Амбулатория картасининг тартиб рақами	Ташхис ёки касалликнинг шифри	
Даволовчи врачнинг Ф.И.О.			
сўм Rp.:			
(дори воситасининг савдо номи)			
(дори воситасининг халқаро патентланмаган номи)			
D.S.			
Даволовчи врачнинг имзоси ва шахсий муҳри			
Маскуд ходимнинг имзоси, телефон рақами ва амбулатор-поликлиника муассасасининг думалок муҳри:			
Рецепт 1 ой давомда ҳақиқийдир			

Дорининг чегини

Дорининг чегини

(Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг амбулатор-поликлиника муассасасининг штампини)		(Беморнинг тоифаси)	
Рецептнинг тартиб рақами			
ИМТИЁЗЛИ БЕРИШ РЕЦЕПТИНИНГ БИРИНЧИ ЙИРТИБ ОЛИНАДИГАН КОРЕШОҒИ			
Гувоҳнома рақами	кун ой йил	Беморнинг Ф.И.О.	
Манзил	Амбулатория картасининг тартиб рақами	Ташхис ёки касалликнинг шифри	
Даволовчи врачнинг Ф.И.О.			
сўм Rp.:			
(дори воситасининг савдо номи)			
(дори воситасининг халқаро патентланмаган номи)			
D.S.			
Берилаётган дори воситасининг номи ва серия рақами			
Фармацевтнинг Ф.И.О.			
(имзо)			
(Дорихона муассасасининг штампини)			
Беморнинг имзоси			
Рецепт 1 ой давомда ҳақиқийдир			

BILIMNI MUSTAHKAMLOVCHI TOPSHIRIQLAR

1. Topshiriq: savollarga javob yozing

1. Dorixona faoliyati haqida tushuncha bering
2. Farmatsevt lavozimiga qanday vazifalar kiradi
3. Dorixona maydoni va xonalari haqida to`liq ma`lumot bering
4. Farmatsevt ish joyida qanday adabiyotlar bo`lishi kerak
5. Omborxonadan keltirilgan dori mahsulotlari saqlash qoidalarini yozing
6. Dorixonalar o`zlariga yuklatilgan vazifalarga mos ravishda qanday funksiyalarni bajaradilar?
7. Retseptlar tarkibiy qismlarini yozing.
8. Giyohvand dori vositalarini realizatsiya qilishda beriladigan retseptlarga qo`yiladigan talablar
9. Ish joyida retsept qabul qilishdagi va dori berishdagi jarayonda farmatsevt rioya qilishi shart bo`lgan vazifalar sanab o`ting.
10. Dori vositalariga qo`yiladigan talablarni yozing.

BILIMNI MUSTAHKAMLASH UCHUN TEST SAVOLLARI

1. Dorixonaning tibbiy faoliyatini ro'yxatdan o'tkazish va litsenziyalash uchun mas'ul davlat organi qaysi?

- a) Sog'liqni saqlash vazirligi
- b) Iqtisodiyot va moliya vazirligi
- c) Adliya vazirligi
- d) Ichki ishlar vazirligi

2. Dorixona mudirining quyidagi vazifalaridan qaysi biri noto'g'ri?

- a) Dorixonani boshqarish va faoliyatini tashkil etish
- b) Farmatsevtik tovarlarni sotish va tarqatish
- c) Dorixonaning moliyaviy hisobotlarini yuritish
- d) Shifokorlik tekshiruvlarini o'tkazish

3. Dorixona binosining sanitariya-gigiyena talablariga muvofiqligini kim tekshiradi?

- a) Davlat farmatsiya inspeksiyasi
- b) Sanitariya-epidemiologiya xizmati
- c) Davlat soliq inspeksiyasi
- d) Barcha javoblar to'g'ri

4. "Farmatsevt" va "Farmatsevt texnologi" mutaxassislarining vazifalaridagi asosiy farq qaysi?

- a) Farmatsevt retsept bo'yicha dori tayyorlay oladi, farmatsevt texnologi esa yo'q
- b) Farmatsevt texnologi retsept bo'yicha dori tayyorlay oladi, farmatsevt esa yo'q
- c) Ikkalasi ham ayni vazifalarni bajaradi
- d) Faqat farmatsevt mudir bo'la oladi

5. Dorixonada o'z-o'zini davolash uchun beriladigan dori-darmonlar bilan bog'liq qaysi qoida to'g'ri?

- a) Har qanday dori o'z-o'zini davolash uchun berilishi mumkin
- b) Faqat davlat ro'yxatiga kiritilgan dori-darmonlar berilishi mumkin
- c) Farmatsevt har qanday holatda maslahat berishi mumkin
- d) Antibiotiklar o'z-o'zini davolash uchun berilishi mumkin

6. Dorixonalarda narkotik va psikotrop moddalarni saqlash tartibi qanday?

- a) Maxsus metall shkafda, temir qo‘riqchi bilan
- b) Maxsus metall shkafda, ikki qulf bilan, mudir va farmatsevtning kalitida
- c) Oddiy shkafda, bitta qulf bilan
- d) Kassada saqlash mumkin

7. Dorixona muassasasini yopish to‘g‘risidagi qaror kim tomonidan qabul qilinadi?

- a) Davlat farmatsiya inspeksiyasi
- b) Sud qarori bilan
- c) Mahalla raisi
- d) Sog‘liqni saqlash bo‘limi

8. Dorixonada retsept bo‘yicha dori berilganda, retsept qayerda saqlanadi?

- a) Farmatsevtida
- b) Kassada
- c) Maxsus registr jurnalida ro‘yxatga olinib, mudir tomonidan arxivlanadi
- d) Bemorga qaytariladi

9. Farmatsevtik ta‘minot tizimida "issiq dorilar" deb qaysi guruhga kiruvchi dorilar ataladi?

- a) Harorati yuqori bo‘lgan dorilar
- b) Narkotik va psikotrop moddalar
- c) Kuchli ta'sirga ega bo‘lgan, cheklangan retsept asosida beriladigan dorilar
- d) Atrofdagi haroratda parchalanadigan dorilar

10. Dorixonaning xom ashyo va tayyor mahsulotlari zaxirasini hisobga olish qaysi hujjatda aks etadi?

- a) Kassa jurnalida
- b) Dori vositalari ro‘yxatida
- c) Sanitariya kitobida
- d) Xo‘jalik daftarida

11. "Mavjud emas" (Out of stock) holatida dorixonachi bemorga qanday munosabatda bo‘lishi kerak?

- a) Hech nima demay, bekor qilish kerak

- b) Boshqa dorixonani ko'rsatish kerak
- c) Analogni taklif qilish mumkin
- d) Shifokor bilan bog'lanib, almashtirish variantini ko'rish kerak

12. Dorixonada ishlovchi xodimlar qaysi davriy tibbiy ko'rikdan o'tishlari shart?

- a) Yiliga bir marta
- b) Yarim yilda bir marta
- c) Faqat ishga kirishda
- d) Har oyda

13. Dorixona muassasasida xarajatlar smetasini kim tasdiqlaydi?

- a) Farmatsevt
- b) Bosh hisobchi
- c) Dorixona mudiri
- d) Tashkilot rahbari

14. Davlat farmatsiya inspeksiyasi dorixonani qancha muddatga tekshirishi mumkin?*

- a) 1 kun
- b) 3 kun
- c) 10 kun
- d) 30 kun

15. Dorixonani ochish uchun zarur bo'lgan hujjatlardan biri emas?

- a) Dorixona joylashgan binoning ijarasi yoki sotib olishi haqida hujjat
- b) Dorixona mudirining farmatsevtik ta'lim haqida diplom nusxasi
- c) Sanitariya-epidemiologiya xulosasi
- d) Dorixona xodimlarining guvohnomalari

16. Dorixonada o'tkaziladigan inventarizatsiya qanday vaqtda o'tkaziladi?

- a) Yiliga kamida bir marta
- b) Faqat mudir istagida
- c) Har chorakda
- d) Hech qachon

17. Dorixona logistika zanjirini boshqarishda qaysi omil eng muhim hisoblanadi?

- a) Xom ashyoning eng arzon narxi

- b) Dorilarning mavjudligi va uzluksiz ta'minoti
- c) Xodimlarning soni
- d) Binoning maydoni

18. Dorixonada faoliyatini moliyalashtirish manbalaridan biri emas?

- a) Davlat byudjeti
- b) Xususiy investitsiyalar
- c) Xalqaro grantlar
- d) Faqat a) va b)

19. Dorixonada ishlovchi farmatsevt mutaxassisning majburiyatlari qaysi?

- a) Dorilarni tarqatish va sotish
- b) Farmatsevtik konsultatsiya berish
- c) Retsept asosida dori tayyorlash
- d) Barcha javoblar to'g'ri

20. Dorixonada yuzaga kelgan nofavqulod vaziyatlar (masalan, yong'in) haqida qaysi organlarga xabar berish kerak?

- a) Faqat davlat farmatsiya inspeksiyasiga
- b) Faqat yong'in xavfsizligi xizmatiga
- c) Davlat farmatsiya inspeksiyasi va tegishli davlat organlariga
- d) Hech qayerga kerak emas

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "Farmatsevtika boshqaruvi va iqtisodiyoti" - O'zbekiston tibbiyot nashriyoti, 2020 yil Mualliflar: T. Qodirov, M. Yusupova
2. "Zamonaviy dorixona boshqaruvi" - Fan nashriyoti, 2021 yil Muallif: R. Ismoilov
3. "Farmatsevtika menejmenti" - Tibbiyot nashriyoti, 2019 yil Muallif: G. Sultonova
4. "Farmatsevtika logistikasi va zaxira boshqaruvi" - Iqtisodiyot nashriyoti, 2022 yil Mualliflar: Sh. Karimov, A. Toshmatov
5. "Farmatsevtika boshqaruvi: amaliy mashg'ulotlar" - Toshkent farmatsevtika instituti, 2020 yil Muallif: N. Raximova
6. "Dorixona biznesini boshqarish" - Tadbirkor nashriyoti, 2021 yil Muallif: J. Abduraxmonov
7. "Farmatsevtika marketingi" - Marketing nashriyoti, 2020 yil Muallif: D. Hamidova.

Internetsaytlari:

- 1 • ijpp.onlinelibrary.wiley.com)
2. academic.oup.com/ajhp)
- 3- www.samsmu.ru/iiniversity/ehairs/pharmtechnology

MUNDARIJA

KIRISH	3
DORIXONA OCHISH TARTIBI	5
BILIMNI MUSTAHKAMLOVCHI TOPSHIRIQLAR	16
BILIMNI MUSTAHKAMLASH UCHUN TEST SAVOLLARI ...	17
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:	21

N.S.BOZOROVA

DORIXONA MUASSASALARINI BOSHQARISH.

o`quv - uslubiy tavsiyanoma

2026 yilda chop etildi.

Qog'oz bichimi A5, 60x84¹/₁₆, Ofset qog'oz.

“Times New Roman” garnituras.

Nashr bosma tabog`i 1.5

Buyurtma № 00041A/26. Adadi 25 nusxa

“STAP-SEL” MChJ

Nashriyot - matbaa bo'limida chop etildi.

Tasdiqnona № 033337 (27.07.2022)

Manzil: Samarqand vil. Nurobod sh. Mustaqillik ko'chasi, 16 uy.